

Fact-checking analiza novinskog članka

Naziv članka: “Cijene hrane u dvije godine porasle za 26,1 posto: Otkriveno što je glavni razlog”

Datum objave članka: 16.05.2025.

Poveznica na izvor (medij/portal): <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/aztn-uvozna-komponenta-znacajnji-generator-rasta-cijena-hrane-od-domace-proizvodnje-20250516>

Ime i prezime studenta: Lena Okretič

Ime i prezime mentora: izv. prof. dr. sc. Dario Maradin

1. Kratki opis članka

Članak objavljen na Tportalu 16. svibnja 2025. godine prikazuje rezultate sektorskog istraživanja Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) o kretanju cijena hrane u Hrvatskoj. U razdoblju od siječnja 2022. do srpnja 2024. cijene hrane porasle su za 26,1 posto, dok je prosjek Europske unije iznosio 24,3 posto. U tekstu se ističe kako je uvozna komponenta bila snažniji generator rasta cijena od domaće proizvodnje, što potvrđuje indeks uvoznih cijena od 26,3 posto, u usporedbi s rastom proizvođačkih cijena u Hrvatskoj od 18,5 posto. U članku se objašnjava da su distributeri, osobito oni povezani s međunarodnim principalima, češće mijenjali cjenike od domaćih proizvođača. Trgovci samostalno određuju maloprodajne cijene i marže, pri čemu prehrambeni proizvodi bilježe niže marže od neprehrambenih, a privatne robne marke često ostvaruju veći postotak. Istaknuto je i da su najveće promjene veleprodajnih cijena uočene kod proizvoda poput suncokretova ulja, jaja, pekarskih proizvoda i mlijeka. Istraživanje AZTN-a nije otkrilo postojanje zabranjenih sporazuma ili strukturnih problema tržišnog natjecanja, nego se rast cijena uglavnom povezuje s povećanjem ulaznih troškova i uvoznih cijena.

2. Identificirane činjenice i njihova provjera

U donju tablicu unesi svaku tvrdnju koja je provjerena, njezinu ocjenu i korišteni izvor.

Br.	Tvrdnja iz članka	Ocjena (točno / djelomično / netočno)	Izvor(i) i komentar provjere
1	Istraživanje AZTN-a za razdoblje od siječnja 2022. do srpnja 2024. godine pokazalo je da je uvozna komponenta bila značajniji generator rasta cijena od domaće proizvodnje.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.

“Financiara Europska unija – NextGenerationEU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije, kao ni stajališta Agencije za elektroničke medije ni Ministarstva kulture i medija. Europska unija i Europska komisija, kao ni Agencija za elektroničke medije ni Ministarstvo kulture i medija ne mogu se smatrati odgovornima za njih”

2	AZTN provela je sektorsko istraživanje odnosa i uvjeta poslovanja između trgovaca i dobavljača u vertikalnom lancu opskrbe hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
4	Cilj istraživanja je bio utvrditi činjenice i okolnosti koje se odnose na financijske i komercijalne uvjete poslovanja, načine formiranja cijena, modele ugovaranja i ostale elemente poslovne suradnje između trgovaca i dobavljača radi boljeg razumijevanja tržišnih mehanizama u vertikalnom lancu opskrbe hranom.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
5	Istraživanje je provedeno u kontekstu rasta maloprodajnih cijena prehrambenih i drugih proizvoda široke potrošnje koje se bilježilo na tržištu tijekom 2022. i 2023. godine, pri čemu je samo istraživanje obuhvatilo razdoblje od siječnja 2022. do srpnja 2024. godine.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
6	U istraživanju je bilo uključeno 49 trgovaca i 23 dobavljača.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
7	Od ukupnog broja dobavljača, njih 16 su proizvođači, a 7 distributeri.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
8	Istraživanjem je bilo obuhvaćeno osam kategorija roba: meso i mesne prerađevine, meso peradi i jaja,	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni

“Financira Europska unija – NextGenerationEU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije, kao ni stajališta Agencije za elektroničke medije ni Ministarstva kulture i medija. Europska unija i Europska komisija, kao ni Agencija za elektroničke medije ni Ministarstvo kulture i medija ne mogu se smatrati odgovornima za njih”

	pekarski proizvodi, mlijeko i mliječni proizvodi, svježe voće i povrće, bezalkoholna pića i vode, konditorski proizvodi, osnovni prehrambeni proizvodi.		– članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
9	Istraživanje je pokazalo kako su u promatranom razdoblju dobavljači, osobito distributeri, značajno češće mijenjali cjenike u odnosu na proizvođače.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
10	Prema podacima Eurostat-a u razdoblju od siječnja 2022. do srpnja 2024. godine cijene hrane u Hrvatskoj porasle su za 26,1%, a na razini EU-a prosjek je iznosio 24,3%.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
11	Proizvođačke cijene porasle su u Hrvatskoj za 18,5%, a u EU za 21,3%.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
12	Indeks uvoznih cijena za Hrvatsku bio je 26,3%, što ukazuje da je uvozna komponenta bila značajniji generator porasta cijena od domaće proizvodnje.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
13	Dobavljači samostalno formiraju veleprodajne cijene, pri čemu se definiraju u cjenicima koji se najčešće mijenjaju uz prethodnu najavu od 15 do 60 dana, najčešće 30 dana.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
14	Cjenici dobavljača mijenjali su se više puta godišnje, osobito kod distributera koji posluju s principalima izvan RH.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni

“Financira Europska unija – NextGenerationEU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije, kao ni stajališta Agencije za elektroničke medije ni Ministarstva kulture i medija. Europska unija i Europska komisija, kao ni Agencija za elektroničke medije ni Ministarstvo kulture i medija ne mogu se smatrati odgovornima za njih”

			– članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
15	Dobavljači inače nisu uključeni u donošenje odluka o maloprodajnim cijenama, to inače samostalno donose trgovci, no oni mogu predložiti akcijske cijene.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
16	Većina trgovaca navodi kako samostalno određuju svoje trgovačke marže temelju tržišnih uvjeta, ciljane profitabilnosti i konkurentskih cijena.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
17	Većina trgovaca ocijenila je svoj pregovarački položaj kao ravnopravan.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
18	Manji regionalni trgovci ukazali su na slabiju poziciju i pritiske u odnosu na uvjete nabave.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
19	Neki trgovci apostrofirali su praksu potencijalne “vezane prodaje” od strane dobavljača – uvjetovanja kupnje više proizvoda istovremeno.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
20	Većina dobavljača ocijenila je svoj položaj zadovoljavajućim, no dio ih je ukazao na nepovoljne uvjete, poput brzo pokvarljivim proizvodima.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na

“Financiara Europska unija – NextGenerationEU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije, kao ni stajališta Agencije za elektroničke medije ni Ministarstva kulture i medija. Europska unija i Europska komisija, kao ni Agencija za elektroničke medije ni Ministarstvo kulture i medija ne mogu se smatrati odgovornima za njih”

			službenim rezultatima istraživanja.
21	Trgovci najčešće određuju marže neovisno o vrsti dobavljača.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
22	Kod privatnih robnih marki marže su često veće.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
23	Prehrambeni proizvodi bilježe niže marže u usporedbi s neprehrambenim robama.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
24	Većina trgovaca pri određivanju marži ne razlikuje dobavljače s obzirom na njihovo sjedište (RH ili izvan RH).	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
25	Istraživanjem je uočena snažna dinamika veleprodajnih cijena u 2022. i 2023. godini, posebice kod proizvoda poput suncokretovog ulja, jaja, pekarskih proizvoda, mlijeka i deterdženata.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
26	Distributeri su bilježili učestalije promjene i veći broj cjenika od proizvođača.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.

“Financira Europska unija – NextGenerationEU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije, kao ni stajališta Agencije za elektroničke medije ni Ministarstva kulture i medija. Europska unija i Europska komisija, kao ni Agencija za elektroničke medije ni Ministarstvo kulture i medija ne mogu se smatrati odgovornima za njih”

27	Proizvođači navode rast cijena sirovina i energenata kao razlog povećanja cijena.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
28	Distributeri navode promjene nabavnih cijena od strane proizvođača i/ili njihovih dobavljača prema njima kao razlog rasta cijena.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
29	Istraživanje nije identificiralo strukturne probleme tržišnog natjecanja u smislu zabranjenih sporazuma među sudionicima na tržištu.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
30	Rast maloprodajnih cijena primarno je uzorkovan rastom ulaznih troškova i nabavnih cijena, najviše kod distributera koji su češće prilagođavali cjenike.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
31	Većina trgovaca prilagodila je maloprodajne cijene rastućim ulaznim cijenama.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.
32	Uvozna komponenta i cijene iz međunarodnih lanaca opskrbe imaju značajnu ulogu u cjelokupnom rastu cijena hrane i proizvoda široke potrošnje u Hrvatskoj.	Točno	Tvrdnje i podaci su provjereni na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) te su točni – članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja.

“Financira Europska unija – NextGenerationEU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije, kao ni stajališta Agencije za elektroničke medije ni Ministarstva kulture i medija. Europska unija i Europska komisija, kao ni Agencija za elektroničke medije ni Ministarstvo kulture i medija ne mogu se smatrati odgovornima za njih”

3. Zaključak analize

Provjerom podataka na službenim stranicama Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja utvrđeno je da se sve brojke i navodi iz članka u potpunosti podudaraju s objavljenim izvješćem Agencije. Članak se temelji na službenim rezultatima istraživanja i prenosi ih jasno i točno, bez odstupanja ili pogrešnih interpretacija. Stoga se može zaključiti da je riječ o pouzdanom i vjerodostojnom izvoru koji daje dobar uvid u razloge rasta cijena hrane u Hrvatskoj.

4. Korišteni izvori

1. Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja: <https://www.aztn.hr/sektorsko-istrazivanje-odnosa-trgovaca-i-dobavljacka-u-vertikalnom-lancu-opskrbe-hranom-picima-i-higijenskim-proizvodima-u-republici-hrvatskoj/>
2. Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja: https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2025/08/Vertikalni-lanac-opskrbe-hranom_priopcenje_duza-verzija_FINAL.pdf

